

■ El poder del record

L'obra narrativa de Maria Àngels Anglada, d'Eusebi Ayensa

Gurutze Irusta Maritxalar

Maria Àngels Anglada i

d'Abadal, de la mort de la qual es compleixen enguany deu anys, és unànimement reconeguda per la crítica com una de les escriptores més rellevants de les lletres catalanes contemporànies, amb una obra que abasta des de la narrativa fins a l'assaig, passant per la poesia i l'articulisme d'opinió. Algunes de les seves novel·les, com *Sandàlies d'escuma*, *Quadern d'Aram* i, sobretot, *El violí d'Auschwitz*, han estat autèntics èxits de vendes i han delectat, a banda dels lectors adults, el públic adolescent i universitari. Així, *El violí d'Auschwitz* ha estat proposat, en més d'una ocasió, com a lectura obligatòria a l'ensenyament secundari pel Departament d'Educació. Paradoxalment, però, aquesta bona rebuda de les novel·les d'Anglada a les aules dels nostres instituts contrasta amb la manca gairebé total de recerques educatives i de materials de suport a la lectura. El llibre que presentem, fruit d'una llicència d'estudis concedida pel Departament d'Educació al seu autor durant el curs 2006-2007, ve a omplir en bona mesura aquest buit i posa a l'abast del professor una àmplia gamma d'exercicis que li permeten aprofundir en la lectura de vuit de les principals novel·les d'Anglada: *Les Closes*, *No em dic Laura*, *També a tu Cleanòrides*, *Sandàlies d'escuma*, *Artemisia*, *L'agent del rei*, *El violí d'Auschwitz* i *Quadern d'Aram*.

L'objectiu bàsic d'aquestes guies –que tenen la garantia de la seva posada a la pràctica a les classes de català, llatí, grec i música d'una vintena d'IES d'arreu de Catalunya i en un seminari de formació del professorat– és assortir el professor d'una sèrie de materials que permetin a l'alumne d'aprofundir en la lectura i

Libres

Eusebi Ayensa

El poder del record

L'obra narrativa de M. Àngels Anglada
Guia de lectura

EUSEBI AYENSA

El poder del record.

L'obra narrativa

de Maria Àngels Anglada

Edicions 62, Col·lecció Aula

10, Barcelona 2009, 414 pp.

comprensió de l'obra o obres proposades. Així les coses, en l'elaboració d'aquestes guies l'autor ha recollit tots aquells caires que recorren transversalment moltes novel·les d'Anglada i que ultrapassen els aspectes estrictament literaris, convertint així l'escriptora osonenca en una autora potencialment molt útil per a la formació global dels alumnes. Un exemple del que diem pot ser la novel·la *El violí d'Auschwitz*, que, a banda de ser un esplèndid model de català literari i d'il·lustrar tècniques narratives específiques com ara el *flashback*, permet tractar transversalment temes tan interessants com el genocidi jueu (per desenvolupar-se en un camp de concentració del III Reich), el judaisme (per ser protagonitzada per un luthier jueu) i la música (per girar entorn de la construcció d'un violí). Per altra banda, *Sandàlies d'escuma*, a més d'apropar-nos a algunes de les veus més interessants de les lletres gregues (Teòcrit i Herodas fonamentalment), constitueix una excel·lent plataforma per tractar temes tan actuals com ara el del paper de la dona a la societat o el de la funció de la música com a manifestació artística de primer ordre (recordem que la seva protagonista és una noia, Glauca, famosa flautista de l'illa de Quios).

Per tal de facilitar als professors el maneig d'aquestes guies de lectura, l'autor, molt encertadament al nostre entendre, ha optat per seguir en totes elles un mateix esquema amb uns apartats fixos, que es repeteixen en la majoria de casos i que passem a descriure a continuació:

- *Lobrador de l'escriptora*: En aquest primer apartat es donen a conèixer els materials que utilitzà l'autora per a la redacció de cadascuna de les seves obres (moltes d'elles amb un rerefons històric evident sobre el qual es documentà profundament Anglada abans de començar la seva redacció). Aquests materials es conserven en una sèrie de carpetes a la Biblioteca Fages de Climent de Figueres, a la qual Anglada cedí, al final de la seva vida, tot el seu arxiu. L'exposició d'aquests materials va acompanyada d'una sèrie

d'activitats adreçades, segons el nivell de dificultat de l'obra, a alumnes de segon cicle d'ESO o de Batxillerat.

- *Proves de comprensió lectora*: Per tal de facilitar una avaluació ràpida i objectiva de les obres de M. A. Anglada llegides pels alumnes, en aquest apartat es proposen des de dos fins a quatre models de proves de resposta múltiple (segons l'extensió de l'obra), amb el corresponent solucionari, en el qual hom ha tingut en compte la necessitat de penalitzar els errors per tal d'evitar que el factor atzar desvirtui la nota final.

- *Lordit de la trama*: En aquest apartat hom proposa una sèrie d'exercicis que exigeixen, per part de l'alumne, un major esforç d'interconnexió d'idees i que van des de la interpretació de mapes on s'ha d'identificar una sèrie de topònims apareguts en la novel·la llegida fins a preguntes destinades a valorar la comprensió de l'obra en el seu conjunt (exercicis de vertader / fals, d'identificació de personatges, comentaris de passatges especialment rellevants o difícils en el marc de la novel·la...).

- *Llengua i estil*: Per tal de no desaprofitar l'oportunitat de servir-nos, sempre que sigui possible, d'una obra literària per repassar continguts lingüístics, en aquest apartat l'autor proposa exercicis en què l'alumne ha d'identificar les diferents tècniques narratives utilitzades per Anglada (ziga-zaga, monòleg interior, *flash-back*...), proposar sinònims per a una sèrie de paraules extretes de l'obra, donar el significat d'una sèrie d'expressions i frases fetes o identificar algunes de les figures estilístiques que utilitza Anglada.

- *Referències creuades*: En aquest cinquè apartat es donen les claus per tal que els alumnes puguin relacionar l'obra llegida amb la resta de la producció literària d'Anglada (poesia, assaig, traducció, periodisme i crítica literària), fent, per exemple, que comparin algun fragment de la novel·la *El violí d'Auschwitz* amb poemes i traduccions de la mateixa Anglada sobre el tema del genocidi o relacionant alguns passatges de *Quadern d'Aram* amb les seves esplèndides versions al català del poeta armeni Daniel Varujan.

- *La veu de la crítica*: Atès l'ampli ressò que ha tingut l'obra d'Anglada en la crítica literària del nostre país, en aquest capítol l'autor recull algunes de les opinions més rellevants entorn de la seva obra, amb la inclusió –pensant sempre en el públic lector adolescent– d'activitats de comprensió lectora i de comentari de text en què s'hagin de contrastar les opinions exposades.

- *Activitats d'ampliació*: Per tal que els alumnes siguin capaços de treure tot el suc possible a les obres llegides, en el darrer apartat de les guies de lectura hom proposa una sèrie d'activitats d'ampliació entorn d'alguns dels temes tractats més freqüentment per Anglada (mitologia, nazisme, igualtat home/dona, etc.), que es posen en relació amb altres obres de la literatura catalana o europea en general (serveixi de botó de mostra, entre molts altres, la comparació del món de desolació que ens dibuixa *El violí d'Auschwitz*, que transcorre en un camp de concentració del III Reich, amb les narracions que sobre aquests mateixos escenaris han fet alguns supervivents). En aquest mateix apartat, a més, el professor pot trobar un munt d'idees per orientar possibles treballs de recerca de batxillerat entorn de la narrativa angladiana.

En resum, doncs, Eusebi Ayensa, després d'editar el primer volum de l'*Obra completa* de Maria Àngels Anglada, que aplega la narrativa (Barcelona: Edicions 62, 2001), de tenir cura, en col·laboració amb Mariàngela Vilallonga, de l'edició escolar de *Quadern d'Aram* (Barcelona: Edicions 62, Col·lecció Educació Núm. 38, 2008) i de preparar l'edició de la seva *Poesia completa*, d'imminent aparició (Bellcaire: Vitela, 2009), ens presenta ara un llibre utilíssim per a tots aquells professors que desitgin programar la lectura de novel·les de Maria Àngels Anglada a classe, convençuts que les obres d'aquesta escriptora, a banda de ser un autèntic model de català literari, contenen un profund missatge de respecte i de tolerància, tan necessari davant de les actituds xenòfobes que ens envolten.